

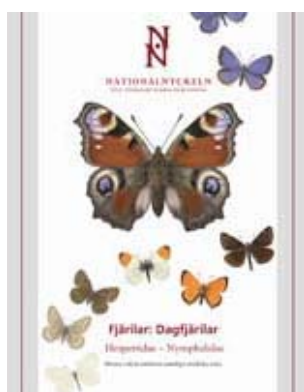
[Bertil Nilsson]

I framtiden får vi vänja oss vid att idrottens värderingar och etik granskas genom ett mer filosofiskt filter.

Det är riktigt sommarvarmt dessa tidiga vårdagar. Jag promenerar en aprilkväll i de trånga gatorna bakom Kulturen i Lund tillsammans med min svåger. Det är faktiskt lite som den karlskronitiske poeten Tommy Olofsson en gång beskrivit i en diktsamling, "att promenera i Lund känns som att gå inomhus."

Vi diskuterar olika former av skryt. Min svåger är professor vid lantbruksuniversitetet, varför han har en del kontaktytor med den bildade delen av den svenska befolkningen. Han tycker t.ex. att om man kommer hem till någon, som har städat och plockat undan allting men som låter ett exemplar av Newsweek ligga framme så där lite halvslarvigt, så är detta att betrakta som skryt. Det är inte bortglömt i städningen. Typiskt bildningsskryt och en markör för var man vill höra hemma, säger han. Jag håller naturligtvis med.

Skrytsamt praktverk?

– Men, säger jag, hur ser du på att jag har Nationalnyckelns första band om dagfjärilar liggande framme på matsalsbordet?

– Typiskt skrytsamt, svarar min svåger utan minsta tvekan. Ett sådant praktverk kan bara neutraliseras med att något annat mer proletärt också ligger framme, som t.ex. MFF's matchprogram. Det svider naturligtvis att han betraktar mig som skrytsam. Jag frågar då om det inte går lika bra med en katalog från Kjell & Company? Jo, möjligtvis skulle det kunna gå, menar han lite kompromissande.

Men det var egentligen hit jag ville komma. Nationalnyckeln kontra MFF's matchprogram, alltså bildning kontra idrott. Det var nog ingen tillfällighet att min svåger valde just MFF's matchprogram som motpol till bildningsskryt. Här finns nämligen en motsättning. Den bildade delen av befolkningen har ett väldigt ljumt intresse för idrotten och vet inte ett skit om breddidrotten i Sverige och knappt ens något om elitnivån heller. Detta trots att idrotten de senaste 25-30 åren har fått ett mirakulöst stort utrymme i medierna och är en ekonomisk maktfaktor med

betydande inflytande och som vi dessutom har begränsad kontroll av. Varför är det så? Det borde vara intressant som kulturyttring.

Kanske håller det på att bli så också. Nyligen var sydsvenskans Anja Gatu och höll föreläsning på Filosoficirkeln i Lund på just detta tema. Det finns professurer i idrottsvetenskap. Inte minst högskolan i Malmö ligger väl framme i idrottsforskning. Vi får kanske i framtiden vänja oss att idrotten blir granskad mera genom ett filosofiskt filter. Peking-OS tvingade idrotten till en defensiv debatt, liksom tenniströran i Malmö. Det kan bli en besvärlig tid för idrotten om den kommer att fortsätta hävda gamla värderingar.

Bråk om idrott och politik stärker idrottens position i samhället

Inför tennismatchen i Malmö besökte jag en debatt på Malmö högskola om idrott och politik. Numera är det knappt någon vettig människa som förnekar att idrott och politik hänger ihop. Inte ens riksidrottsförbundets representant gjorde det i den debatten. Då hade han antagligen blivit strimlad uppifrån och ner. I stort sett har dock idrotten under 1900-talet dock lyckats med att navigera sig fram med denna dogm och endast några gånger gått på minor. Då tänker jag främst på ett antal olympiader, som varit kontroversiella och bojkottade.

Det förhåller sig paradoxalt nog så, som docenten i idrottshistoria Johnny Wijk säger i en artikel på Idrottsforum den 7 mars, att även om idrotten har problem med politiken så tjänar den på just politiska bråk:

”Idrottsjournalisten är en del av idrotten, dess megafon och försvarare.”

”Den uppmärksamhet som diskussion om politik och idrott alltid skapar befäster endast idrottens betydelse på samhällsarenan och i massmediavärlden.

[---]

I kommentarerna runt Malmö-matchen har det talats om att alla är förlorare för att matchen spelas utan publik. Påståendet kan ifrågasättas. Sannolikt är aktivisterna väldigt nöjda med den uppmärksamhet de fått i en hel vecka på främsta nyhetsplats, och hur många år sedan är det en svensk Davis Cupmatch fått tillnärmelsevis sådan bevakning som nu, både vad gäller arrangemanget och vilka som ska spela i laget? Det är inte alls osannolikt att alla de inblandade parterna i Malmö istället är vinnare”

Också Israel för att de inte blev bojkottade, skulle man kunna tillägga.

Men idrotten håller sig med så många andra värderingar som kan ifrågasättas. Dessutom är de kanske helt onödiga och utgör en grund för minskad trovärdighet om man vill imponera på det bildade Sverige. Låt oss titta på några saker med rätt så ohållbar bäring.

Enligt den samhällsmodell vi har i många länder skall *massmedia* vara den kontrollerande makten, den s.k. tredje statsmakten. Hur stämmer detta med idrotten? Kontrollerar massmedia idrotten? Pekar den på missförhållanden eller drar fram skumraskaffärer och korruption i ljuset? Nej, det finns inte mycket till grävande journalistik här. Idrottsjournalisten är en del av idrotten, dess megafon och försvarare. ”Så här bor MFF eller

Sverige”, skriver journalister som provbor hotellrum för spelare. Den här typen av damtidningsreportage breder ut sig mer och mer på sportsidor. Varför är det inga sportjournalister som i stället undersöker varför fotbollsspelare plötsligt segnar ner döda på planen? Är det känsligt för idrotten? Den frågan hamnade hos samhällsprogram på TV, men borde ha varit intressant ur idrottsligt perspektiv. Men man sågar väl inte av den gren man sitter på.

”Idrotten bygger broar”, säger Riksidrottsförbundets ordförande med anledning av händelserna i Malmö. Det är svårt att ta på allvar. Jag kan inte komma på något fall där detta hänt. Däremot finns det otaliga exempel på att idrotten skapar friktioner, konflikter och t.o.m. krig. Det ligger så att säga i idrottens natur med motsättningar. Det är ett vi-mot-dem-förhållande. Varför låtsas om något annat? En bro byggd av idrott skulle väl ingen våga gå på?

”Idrotten räddar unga på glid” är en slogan som andas obegränsad tilltro till sin egen förmåga. Det är ett påstående som saknar grund. Snarare visar undersökningar att idrotten har en förmåga att stöta ifrån sig barn eller ungdomar p.g.a. sina alltför tidiga elitsatsningar och toppningar av lag. Det är nog snarare så att det är de mest välordnade som satsar på idrott. Åtar man sedan sig något uppdrag tillhör man definitivt de som ligger över genomsnittet. Utöver detta dras idrotten med problem med sexuellt avvikande, könstillhörighet eller mobbning, som också verkar uteslutande.

”Idrotten står för ädel tävlan och gentlemannaskap”. Det är svårt att hitta exempel på detta. Friidrott, skidor, m.fl. idrotter framstår mera som rena apotekarmästerskap än ädel tävlan. Om en fotbollsspelare i italienska ligan blir stående på bägge benen inom straffområdet i stället för att filma att han blivit nerdragen, är han inte med i laget mera. Fotbollsspelare är utmärkta skådespelare nu för tiden. Den vansinnigt upphaussade fotbollen har ett dominerande inflytande på idrottens anseende. Det är säkert inte bra. Den gravt förståndshandikappade svans av supportrar kring fotbollen ger den en klar ligiststämpel.

Utstrålar inte precis ädelt gentlemannaskap

Det här är lite exempel på normer eller icke-normer idrotten håller sig med och som verkar för nedsatt trovärdighet. Religiöst högtravande etik med ursprung i 1800-talet kombinerad med sanslös dubbelmoral i den kommersiella idrotten, minskar anseendet. Hur skall en sådan kulturyttring locka den bildade delen av befolkningen? Svaret är att det kommer den säkert aldrig att göra.

Det är bara så det finns olika status på saker och ting här i samhället. Idrott, dansband, schlagerfestival, hamburgerställe eller Mallorcaresa har lägre status än t.ex. Filosoficirkeln i Lund, stadsbiblioteket, bokmässan i Frankfurt eller tidskriften Newsweek. Trots idrottens försök att köra i en egen gräddfil vid sidan om samhället med hjälp av högtidlig etisk retorik lär det inte fungera. Den etiken är alldeles för lätt att avfärda och smula sönder. Inget att ta på allvar.

Det behövs inga etiska dimridåer för att det skall vara vettigt med idrott

Är inte det bästa att acceptera att den kulturyttring, som idrotten är i samhället, har sina inbyggda brister och fördelar? Det är bara att leva med dem och försöka inrätta sig i det vanliga samhället och ta ett ansvar i den miljö man verkar. Det borde vara lättare för innebandyn, som är en modern idrott sprungen ur det sena 1900-talet och inte dras med otidsenliga värderingar. Det har den också gjort i en del hänseenden. Baserat på kunskaper om för tidig utslagning har man serielösa spel till viss ålder, man vill undvika toppningar av alltför unga lag. Tjejeers medverkan har varit en naturlig sak från början. Men det går att göra mera.

Det behövs inga högstämnda ideal för att gå på en spännande innebandymatch. Inte heller för att engagera sig i en förening. Det räcker med betydligt mer jordnära och sansade målsättningar. Inte bygga broar, rädda unga på glid eller något i den stilen. Att det är bra för den fysiska statusen är väl en bonus för en aktivitet snarare än att det skall vara danande och ge bättre samhällsmedborgare, som idrotten länge hävdat. I 2000-talets Sverige är det viktigt av helt andra skäl att man rör på sig. Att det är kul och socialt räcker också. Att man engagerar sig ideellt i föreningslivet ger en organisatorisk fördel för de individerna.

Så, slutsatsen är att idrotten skall komma ner lite på jorden och jobba i samhället, som den är en del av och också beroende av. Då kanske åtminstone den mer ideellt baserade ungdomsidrotten kan stärka sitt anseende. För den kommersialiserade elitidrotten gäller definitivt helt andra normer, nämligen de kommersiella. Och dessa lär ingen idrotts-engagerad ändra på.

*

Nu tycker kanske en och annan läsare att det är riktigt skrytsamt att citera en diktsamling i en krönika om idrott, vilket jag gjorde i inledningen. Det tycker definitivt jag också. På en skrytskala från 1 – 10 borde jag nog få åtminstone 9,5 i skryt. Jag vet ännu inte hur jag skall neutralisera detta. Får väl kolla på något med högt kompensationsvärde - schlagerfestivalen kanske. Men min svåger vet i alla fall inte om detta skryt, och det är huvudsaken.